

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

C-uppsats

Den feruketansvärda barndomen

En komparativ studie av tre barnpjäser av Staffan Göthe

VT 2008

Författare: Maria Andersson

Handledare: Dag Hedman

Inledning	4
Syfte och frågeställning	5
Material.....	5
Avgränsningar	5
Huvudpersonernas ålder och namn.....	5
Tidigare forskning	6
Teori och metod.....	7
Begreppet barndom	8
Barndomsdiskurser.....	10
Pjäsernas samtid.....	11
 Analys	 12
<i>Tjejen i Aspen</i>	12
Intrig.....	12
Huvudpersonens belägenhet.....	12
Dramats värld	13
Konflikten mellan vuxna och barn.....	15
Sammanfattade ord.....	16
<i>Nordanvinden eller Den unge Lars i Wexjö skola</i>	16
Intrig.....	16
Huvudpersonens belägenhet.....	17
Dramats värld	19
Konflikten mellan vuxna och barn.....	22
Sammanfattande ord	23
<i>Den feruketansvärda semällen</i>	23
Intrig.....	23
Huvudpersonens belägenhet.....	24
Dramats värld	25
Konflikten mellan vuxna och barn	27
Sammanfattande ord.....	28

Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

.....	30
Synen på de vuxna	31
Synen på barndomen	32
Sammanfattning	34
Källförteckning	35
Litteraturförteckning	35

Under 1970-talet kom en mängd pjäser av författaren Staffan Göthe (f. 1944). Han gjorde ett nytt inslag i den svenska barnteatern genom pjäser med ett innehåll som var djupt allvarligt. Göthe debuterade 1971 och hans dramatik har blivit stilbildande och har sedan dess funnits på repertoaren.¹

Efter att ha läst igenom några barnpjäser av Göthe känns det rimligt att lyfta fram synen på barnet och barnets tankar, eftersom detta står i centrum. Sedan 1970-talet är barns rättigheter något som har utvecklats och legitimerats genom politiska beslut.² Synen på barn och deras sociala relationer är något som troligtvis syns även i litteraturen och det vore intressant att belysa dessa eftersom barndom enligt barndomsforskarna ses som en föränderlig företeelse.

Den svenska barnteatern speglar vuxnas idéer om barn och barndom. I första hand är det regissörens och finansierarnas, och i andra hand är det de *barndomsdiskurser* som finns i samhället. Dessa diskurser skapas av vuxna för barn och innefattar bland annat politiska beslut, läroplaner och uppfostringsmetoder.³ Att studera hur barnet och barndom skildras i dramaten kan alltså visa sin tids uppfattningar om barnet och barndom och vilken bild av relationer som har funnits mellan barn och vuxna.

Barnteatern har ett underliggande syfte eftersom vuxenvärlden ofta anser att pjäsen ska vara rolig eller nyttig. Vad som har ansetts vara roligt eller nyttigt har skiftat med nutidens uppfattning om barnets kultur. Pjäser behöver inte vara ett renodlat exempel av de tre grundläggande syftena: teater som pedagogik, förströelse och konst, utan ofta kan man utläsa ett par olika målsättningar.⁴ Uppsatsens hypotes är att den rådande samhällsideologin/diskursen syns i institutioner och verksamheter och därmed också i barndramatiken.

¹ Anita Lindvåg, *Möte med barnteatern* (Skrifter utgivna av svenska barnboksinstitutet nr 56, 1995) s. 78.

² Karin Helander, *Barndramatik och barndomsdiskurser* (Lund, 2003) s. 13.

³ *Ibid.* s. 8.

⁴ *Ibid.* s. 15.

ra en analys som svarar på vilken syn av barnet och barndom som förmedlas i Staffan Göthes pjäser *Tjejen i Aspen* (1972), *Nordanvinden eller Den unge Lars i Wexiö skola* (1973) och *Den feruketansvärda semällen* (1978).

Frågeställning i denna uppsats är: Hur skildras barnet och barndomen i de tre pjäserna av Staffan Göthe? För att kunna svara på denna fråga kan man ställa en del följdfrågor: Vad kännetecknar dessa barn? Vad finns det för barndomsskildringar/diskurser representerade? Hur skildras förhållandet mellan barn och vuxna? Skiljer bilden som förmedlas sig åt mellan de tre olika dramerna, eller är det samma bild som ges?

Material

Det material som har använts till denna uppsats är samlingsvolymen *Lysande eländen* (2003) av Göthes samtliga pjäser från 1900-talet. Förutom de tre pjäserna som ingår i denna volym har också litteratur av framförallt Helander använts. Hon har beskrivit vad som är utmärkande med Göthes dramatik och sammanfattat det som var typiskt för den samtida pjäserna skrevs i.

Avgränsningar

Analysen kommer att begränsas till tre pjäser av Staffan Göthe. Anledningen till att dessa tre pjäser valdes är för att de skrevs ungefär samma tidsperiod och eventuellt representerar en viss typ av diskurs. Det finns ingen ambition av att försöka svara på hur barn generellt skildras i alla Göthes pjäser utan resultatet gäller endast utifrån de tre pjäserna.

Göthe använder sig av ett lekfullt och poetiskt språk men i analyserna kommer inte detta och andra öförfattartekniska grepp att behandlas. Analyserna av pjäserna bygger alltså helt på tematiken som berör barn och barndom. Då ordet drama eller pjäs kommer att användas i denna uppsats är det alltså bara dramatexten som avses.

Personernas ålder och namn

De tre pjäserna går att hitta i texter om svensk barndramatik vilket tyder på att de hamnar i barnpjäsgenren. I läsningarna har det dock inte varit helt lätt att få grepp om hur gamla huvudpersonerna i pjäserna är och om de ens kan räknas som barn. Lars i *Den unge Lars i Wexiö skola* är ju enligt titeln uppenbarligen ung och går fortfarande i skolan. Både Lars och tjejen i *Tjejen i aspen* analyseras på ett djupare sätt och visar på ett större ordförråd än vad

...nner gör i *Den feruketansvärda semällen*. Vadding och som man kan koppla till ett barnliknande beteende och vilket också tyder på att de kanske är yngre än Lars. De som står i centrum av de tre pjäserna är alltså eventuellt inte i samma ålder vilket kan leda till att barnet och barndomen kommer att framställas olika. Detta kommer i sådana fall att framhållas i diskussionen. För enkelhetens skull kommer huvudpersonerna dock benämnas som barn i analysen och diskussionen.

I *Tjejen i aspen* får vi aldrig reda på huvudpersonens egennamn utan hon kallas enbart för *tjejen*. Hon kommer därför även i uppsatsen att kallas för just *tjejen*. Det samma gäller för den scen som i samma pjäs handlar om *killen* och *bruden*. Dessa kommer inte att benämnas som något annat än killen och bruden.

Tidigare forskning

Det finns ganska mycket skrivet om svensk barnteater men det finns inga djupare analyser av Staffan Göthes barnpjäser. Karin Helander som har skrivit *Barndramatik och barndomsdiskurser* (2001) diskuterar Staffan Göthes pjäser och nämner hur barnet skildras i framförallt *Den feruketansvärda semällen*. I sin studie relaterar hon barnpjäsernas innehåll till undersökningar om barns tankar och livssituation. Då hennes analys av Göthes verk inte är särskilt uttömmande har den bara används som referens vid ett tillfälle.

Helander är en av de ledande forskarna i området inom svensk barndomsteater. I hennes *Från sorgespel till barntagedi* (1998) gör hon nedslag i den svenska barnteaterhistorien.

Som hjälp för att djupare insikt i barndomsforskning och vilka barndomsdiskurser som har existerat har Barbro Johanssons *Kom och ät! Jag ska bara dö först... Datorn i barns vardag* (2000) använts.

Även Malena Janson har i *Bio för barnets bästa? Svensk barnfilm som fostran och fritidsnöje under 60 år* (2006) har använt sig av barndomsdiskurser och en diskussion relaterad till Michel Foucault. I denna uppsats kommer inte Foucaults teorier att användas särskilt mycket utan resultatet av analysen kommer att kopplas till generell barndomsforskning, pjäsernas samtid och barndomsdiskurser. Johanssons och Jansons referenser har varit till stor hjälp för att kunna skapa sig en bild över den barndomsforskning som finns. David Buckingham's *After the Death of Childhood* (2000) och Allison James och Alan Prouts *Constructing and Reconstructing Childhoods* (1997) har hittats genom Jansons och Johanssons referenser och har därefter varit användbara i denna studie.

komparativ metod eftersom pjäserna kommer att jämföras med varandra. En *Illustrativ* komparation kommer att användas för att belysa likheter och skillnader i synen på barnet. Denna komparation ger enligt Olsson ett perspektiv som kan ge oss nya tolkningar.⁵ Genom en komparation av de tre pjäserna går det förhoppningsvis att tydliggöra vilken bild Göthe vill ge av barnet och barndom.

För att kunna göra en dramaanalys av de tre pjäserna kommer Birthe Sjöbergs *Dramatikanalys* (1999) att användas. I denna bok finns *startpunkter* som kan ses som olika infallsvinklar på verket. Dessa fungerar som analysredskap och växlar mellan dramats helhet och delar. Enligt Sjöberg är namnet startpunkter valt eftersom det inte behöver finns någon hierarkisk ordning av uppläggning i analysen.⁶

I denna uppsats kommer Sjöbergs startpunkter användas på det sättet som hon själv tycker att man ska använda dem: som en minneslista för att inte missa viktiga aspekter i analysen.⁷ Vissa startpunkter kommer inte att användas alls eftersom de inte är relevanta för uppsatsens frågeställning.

Efter att ha läst igenom pjäserna några gånger har det efterhand gått att urskilja vissa saker som har framstått som intressanta att studera närmare. Gemensamt för samtliga tre pjäser är att ett eller flera barn står i centrum. Ett rimligt huvudsyfte för denna uppsats, som tidigare nämnts, är därför att studera närmare hur barn och barndom skildras i de tre pjäserna.

För att belysa hur barnet skildras kommer Sjöbergs startpunkt *huvudpersonens belägenhet* väl till hands. Enligt Sjöberg kan det vara givande att ringa in huvudpersonens situation så att man får en möjlig tråd i analysen av dramat.⁸

I genomläsningarna har det i samtliga pjäser gått att urskilja en problematik mellan vuxna och barn. En analys av detta kommer förhoppningsvis leda till en mer komplex skildring av barnet. Barndomen speglas i alla pjäserna och för att kunna undersöka den närmare kommer *Dramats värld* att analyseras. Denna infallsvinkel kommer bygga på Sjöbergs startpunkt *Dramats överldö och sociala ördningö*. Barnen lever och är aktiva i ett samhälle som utformar deras liv. Detta samhälle speglar sig således i deras barndom.

⁵ Anders, Olsson, intertextualitet, komparation och reception i *Litteraturvetenskap. En inledning* (red.: Bergsten, Staffan Lund, 2002) s. 59.

⁶ Birthe Sjöberg, *Dramatikanalys. En introduktion* (Lund, 1999) s. 15f.

⁷ Ibid. s. 12.

⁸ Ibid. s. 55.

g kan beskrivas på tre olika sätt: *fabel*, *intrig* och det som beskriver händelserna på ett abstrakt sätt och man använder inte personnamn eller namn på platser. Intrigen innehåller namn på platser och personnamn och händelserna återges såsom de inträffar i texten. I det performativa sättet används scen- och spelhänvisningar för att återge händelserna.⁹ I analysen kommer intrigen att beskrivas i de tre pjäserna. En av pjäserna, *Tjejen i aspen*, innehåller dock inte så många personnamn och konkreta platser. Detta gör att just denna handling automatiskt beskrivs mer som en fabel.

Sjöberg skriver att dramat kan bli mer begriplig om man vet något om den samtid som det skrevs i. Innan analysen kommer därför en kort sammanfattning om den samhälleliga kontext de tre pjäserna skrevs i att inkluderas.

Begreppet barndom

Barndomsforskningen är relativt ung och hör hemma i framförallt samhällsvetenskapliga ämnen som pedagogisk och sociologi. De senaste decennierna har man börjat se barndom som en social konstruktion. De nya idéerna inom barndomsforskningen har utvecklats av Allison James och Alan Prout i *Constructing and Reconstructing Childhoods*. Huvuddragen för detta paradigmskifte inom barndomsforskning är bland annat att barndom ses som en social konstruktion. De bägge forskarna fastslår att barndom (förutom biologiska aspekter) inte är någon naturlig eller universell kategori, utan begreppet formas och förändras beroende på samhällsstruktur och kultur. Barndom kan inte separeras från andra variabler som klass, kön och etnicitet och man talar därför snarare om flera barndomar än om en barndom. De bägge författarna skriver också att barns sociala relationer och kulturer är värda att studera för sin egen skull (oavsett vuxenvärldens perspektiv och villkor) och att barn måste ses som aktiva i konstruktionen av sina egna liv och i de samhällen som de växer upp i.¹⁰

Etnologen Barbro Johansson diskuterar i sin avhandling *Kom och ät! Jag ska bara dö först* barndomsforskning. Hon menar att barndomsbegreppet kan ses som en kulturell konstruktion som är ett alternativ till de barndomsförståelser som bygger på tankar om utveckling och socialisation. Som en kulturell konstruktion är barndom en föränderlig och förhandlingsbar företeelse. I varje samhälle under en historisk period produceras det olika uppfattningar om vad det innebär att vara barn. Johansson ger som exempel på den svenska

⁹ Sjöberg 1999 s. 31.

¹⁰ Allison James, Alan Prout, *Constructing and Reconstructing Childhoods* (London, 1997) s. 8.

En individ är vuxen: man blir straffmyndig vid 15 års ålder och får köpa alkohol på systembolaget när man är 20 år. Diskussionerna angående förändringar av dessa åldersgränser är ett tecken på att barndom som företeelse går att förhandla om.¹¹

Den nyare barndomsforskningen använder sig av begreppet *diskurs* för att visa förändringar i konstruktion av barndom. Genom att införa begreppet barndomsdiskurs intresserar man sig för barndomen som något abstrakt och som bygger på våra föreställningar. Varje tid och samhälle har ösina grupper av meningsbärande idéer, yttrande, föreställningar och tankekomplex[í]jö¹² om barndom vilket leder till att nya diskurser skapas. Det är den rådande och godkända barnuppfostringsideologin som fungerar som en normativ diskurs.¹³

Vad som lämpar sig bäst för en ung teaterpublik under en viss tidsperiod beror på vilka föreställningar om barn och barndom som är i omlopp i samhället just då. En barnpjäs berättar inte hur det är att vara barn men visar en del om vuxnas ideal.¹⁴

David Buckingham påpekar i *After the Death of Childhood* (2000) att vuxna alltid har haft monopol på att definiera barndomen och då har beskrivit vad barn *inte* är, i förhållande till vuxna. Genom att se barn i relation till de vuxna distanserar man dem från den sociala sfären och från samhällspolitiken och förnekar dem på så sätt tillträde till makten. Buckingham skriver att definieringen av barndom är beroende av två dominanta kategorier av diskurser: den ena består av de diskurser som vuxna producerar för andra vuxna såsom psykologi, politiska diskussioner och litteratur. Den andra kategorin omfattar de diskurser som produceras av vuxna för barn och som räknas till barnkulturen, såsom barnlitteratur, barnteater, barnkläder och leksaker. Dessa båda dominanta diskurser överlappar ständigt varandra. Det är vuxenvärldens idéer som avgör vilken slags barnkultur som ska produceras och dessa idéer är ofta motstridiga. Oftast är de inte förankrade i samtida barns liv utan är snarare vuxnas idéer om barndom. Barnkulturen kan rikta sig till både barns egna erfarenheter och de vuxnas smärtsamma och lyckliga minnen. Buckingham menar att det inte finns någon beskrivning av barn och barndom som är neutral. Det finns alltid en barndomsideologi som

¹¹ Barbro Johansson, *Kom och üt! Jag ska bara dö först... Datorn i barns vardag* (Göteborg, 2000) s. 41f.

¹² Malena Janson, *Bio för barnets bästa? Svensk barnfilm som fostran och fritidsnöje under 60 år* (Stockholm, 2007) s. 19.

¹³ Ibid. s. 19

¹⁴ Helander 2003 s. 14.

frågasätter eller bekräftar den existerande maktrelationen

I diskussioner om makt och diskurser utgår man ofta ifrån den franske filosofen Michel Foucault. Hans grundläggande definition av diskurs syftar på den dominanta diskurs som är nära förknippad med de offentliga institutionerna där den finns i olika organisationer och i relationen mellan individer. Den dominanta diskursen utgör därmed vad som är vetenskap och kunskap. De aktuella diskurser som finns om barn och barndom bidrar således till att de som definieras som barn upplever sig själv och upplevs av omgivningen beroende på de idéer som diskursen innefattar.¹⁶

Barndomsdiskurser

Barndomsdiskurser existerar ofta jämsides i ett dynamiskt förhållande. Johansson och Helander beskriver ett flertal diskurser som har varit och fortfarande är aktuella.

De diskurser som är relevanta i denna uppsats och som går att spåra i Göthes pjäser är diskursen om *Det sårbara barnet*. Diskursen har som utgångspunkt i den filantropiska rörelse som uppstår i mitten av 1800-talet och som lägger särskilt stor tyngdpunkt på att värna om och skydda fattiga och utsatta barn. Barnarbete och familjesituationer blir aktuella och barnet framstår som ett offer. Det finns en tydlig koppling till klasstruktur där underklassen definieras som ett problem som är i behov av socialt och moraliskt stöd. Denna diskurs blev återigen aktuell under andra halvan av 1900-talet, men denna gång fokuserade man även på barn i fattiga länder.¹⁷

En annan diskurs som går att koppa till uppsatsens diskussion är *Barnet som har rättigheter*. Denna diskurs har utvecklats genom de rättigheter och särbehandlingar som barn fått via politiska beslut. Tanken på att barn är individer har funnits sedan renässansen och framåt och har bland annat fått ett politiskt manifest i FN:s barnkonvention (1989). De rättigheter som barn som har fått har gällt materiell trygghet och rätten till en lycklig barndom. En lycklig barndom innebär att barnet ska vara fri från ansvar och arbete. En annan rättighet som barn har fått är att de måste få bli bemötta som fullvärdiga medborgare och att vuxna inte ska ha någon självklar auktoritet.¹⁸

¹⁵ David Buckingham, *After the death of childhood* (Cambridge, 2000) s. 8ff.

¹⁶ Johansson 2000 s. 46f.

¹⁷ Ibid. s. 147.

¹⁸ Helander 2003 s. 13.

nya politiska vindar genom Sverige. Solidaritets- och jämlikhetsfrågor kom på agendan och samhällsdebatten radikaliserades under vänstervågens decennium. Samhällsengagemanget syntes även på teatern där man såg på dramat som ett medel som man kunde förändra samhället med. Även barnteatern speglade sin tid och många av de nya och fria teatergrupper som hade bildats spelade också samhällskritisk barnteater.¹⁹

Den politiska teaterns syfte var att fostra barnen till insikt om hur världen såg ut för att kunna solidarisera sig med de som var offer för maktmissbruk och hierarkiska strukturer.²⁰ I och med att teatern radikaliserades försvann många tabun. Samhällsproblem gestaltades på scen och pjäserna kunde handla om såväl barns vardagsproblem som imperialism. Känsliga ämnen som skilsmässor och alkoholism och mobbing togs upp i nya barntragedier av bland annat Suzanne Osten. Börje Lindström och Staffan Göthe var några av de regissörer som i sina pjäser visar att barn inte kan skyddas ifrån allt och lät barns inre och omvälvande känslor gestaltas på scen.²¹

¹⁹ Helander 2003 s. 18.

²⁰ Karin Helander, *Från sagospel till barntragedi, Pedagogik, förströelse och konst 1900-talets svenska barnteater* (Stockholm, 1998) s. 95.

²¹ Helander 2003 s. 19.

Tjejen i Aspen

Intrig

Pjäsen handlar om en tjej som tillbringar sitt sommarlov i en asp där hon sitter och betraktar livet.²² Cykeln som står lutad mot trädet tyder på att hon finns där uppe men hon är inte synlig. Spelet utförs av fyra öentertainersö som kallas för Försten, Andren, Tredjen och Fjärden. Det är dessa personer nedanför trädet som berättar om tjejen som sitter i aspen och som spelar de olika rollerna. Pjäsen är uppdelad i olika fristående scener som handlar om bland annat Martin vars mamma tror att Martin tycker det är roligt att hjälpa mormor att ta upp potatis och Café-Olle som får en död huggorm instoppad innanför tröjan. När det börjar bli höst och skolan börjar bestämmer sig tjejen för att klättra ner ifrån aspen och återgå till skolan och det sociala livet.

Huvudpersonens belägenhet

Tjejen som inte har något egennamn utan bara benämns som tjejen lever ut sina tankar och känslor genom Försten, Andren, Tredjen och Fjärden. Tjejen beskrivs som arg och full av frustration. Hon har ingen lust att vara med de andra barnen men kan inte förklara varför och på skolutflykter blir hon irriterad på klasskompisar eftersom hon tycker att de är barnsliga.

Medan hon sitter i aspen och olika scenerna spelas upp kan man ana varför tjejen är så arg och frustrerad: Hon är upprörd över vuxnas förtryck av barn, att man inte visar empati och för att människor trycker ner varandra. Hon är frustrerad över att hon inte heller vågar säga ifrån när hon ser att någon blir orättvist behandlad. Då hon vill gå ner från aspen och säga åt de vuxna att lyssna på den tysta pojken Martin vågar hon i slutändan inte. I ren frustration över att hon inte törs knäcker hon istället en gren.

Göthe visar genom denna pjäs upp en bild av ett samhälle där barn inte har några rättigheter, framförallt gentemot vuxna. I diskursen *barnet som har rättigheter* speglar en tid då det anses att barn måste få bli bemötta som fullvärdiga medborgare och att vuxna inte ska

²² I denna pjäs får vi aldrig reda på huvudpersonens egennamn utan hon kallas enbart för *tjejen*. Hon kommer därför även i uppsatsen enbart att kallas för tjejen.

är ett tidigt språkrör för barns rättigheter och kritiserar g.

Tjejen i pjäsen vill ställa sig på de utsattas sida men plågas samtidigt av motstridiga känslor. Ifrån aspen ser hon att två av hennes kompisar är taskiga mot Café-Olle men inte då heller griper hon in. Försten illustrerar här tjejens tankar: öHon blev sittande däruppe och kände sig belåten för den hon varö²⁴ tänker Försten sarkastiskt och fräser upp mot trädkronan.

I pjäsen kan vi se spår av diskursen *Det sårbara barnet* som blev aktuellt under andra halvan av 1900-talet.²⁵ Det är inte bara Café-Olle som är sårbar och utsatt, utan samtliga barn som skildras i pjäsen känner utanförskap och är utsatta för förtryck.

Dramats värld

Dramats värld består av tjejens tankar och det som hon ser uppifrån trädet. Tjejen står inte ut med sin omgivning och när hon därför hittar aspen tänker hon öTja, för all del, här kan man ju sitta, lika gärna som nån annanstansö.²⁶ Anledningen till att hon sitter i ett träd kan tolkas på olika sätt. Kanske sitter hon i trädet av den anledningen att hon är trött på sina klasskompisar och därför vill gömma sig för dem. Kanske är det för att hon genom att klättra upp i ett träd kan distansera sig ifrån omgivningen och därmed får ett nytt perspektiv på den och människorna. Ifrån aspen får hon ett ovanifrånperspektiv och därmed ser hon också hur människor beter sig mot varandra. Hon blir på så sätt en person som ser orättvisor ingen annan ser men också någon som ser och beundrar de kloka tankarna. Genomgående för pjäsens värld är att människor inte är snälla mot varandra och borde lära sig lyssna mer. Det framkommer en barndom som inte alltid är så lätt, eftersom de vuxna gärna vill bestämma över barnens liv. Men pjäsen uppmärksammar även inte bara specifikt relationen mellan vuxna och barn, utan även relationen alla människor emellan. En del av pjäsens budskap är att man ska försöka förstå varför människor beter sig som de gör innan man dömer dem.

I en scen är huvudpersonerna killen och bruden. Bruden tycker illa om sin pappa som alltid är på dåligt humör, dricker och aldrig är hemma. Killen blir upprörd över att hon talar på det sättet. Själv har han ingen pappa, bara en mamma som också ofta är på dåligt humör men han tycker ändå att:

²³ Helander 2003 s. 13.

²⁴ Staffan Göthe, *Lysande eländen. 22 teatereländen* (Smedjebacken, 2003) s. 762.

²⁵ Johansson 2000 s. 147.

²⁶ Göthe 2003 s. 751.

och snacka om människor som om dom vore TV-
bra och den och den är jättedålig. [í] Som min morsa
dåligt humör? Jo, kanske för att hon ska upp tidigt till
ett jobb som hon inte gillar och hon vet att hon inte kan få nåt annat fast hon har
försökt och så är hon ensam om att ta hand om oss. Då börjar man ju fatta nånting.
Man ska väl försöka fatta nånting om andra människor. Då kanske man kan ställa
upp och göra nåt åt det. Annars är det ju ingen mening.²⁷

Detta gör tjejen i aspen överlycklig, hon applåderar och busvisslar. Hon tycker att det är annorlunda och klokt tänkt. Det finns en anledning till att människor beter sig som de gör och detta ska man ha förståelse för. Eftersom tjejen i aspen applåderar och tydligt visar vem hon håller med skulle det vara rimligt att tolka det som att tjejen symboliserar Göthe själv och de åsikter han vill förmedla.

Under tjejen sista natt i aspen kommer ryssen förbi. Han är den första som ser tjejen vilket gör att hon blir livrädd eftersom ryssen är en sådan typ som de säger bär kniv på sig. Han ser otäck ut och bär runt på en plastpåse med odefinierat innehåll. Ryssen håller långa monologer om sin tuffa barndom då han skulle försörja sina småsyskon öoch jag hade så ont att jag knappt kunde röra mig och lurad blev man för man var för snäll. Jag har aldrig kunnat säga ifrån och det måste man för annars är människor framme och sätter sig på enö.²⁸ Till slut orkar han inte längre prata utan sätter händerna för ansiktet och gråter. Tjejen ser sedan ryssen försvinna in i mörkret. Genom ryssen skildrar Göthe ett samhälle där man måste ha vassa armbågar för att andra inte ska kunna sätta sig på en. Ryssens tankar tyder inte bara på en syn om att det är svårt att vara barn, det verkar även vara svårt att vara vuxen.

Ryssen är någon alla är rädda för och det sägs att han bär kniv. I ryssens monolog kan man tänka sig att Göthe vill förmedla att man måste ha större förståelse till varför människor agerar och mår som de gör. Rädslan för det okända och annorlunda kan skapa rykten som att ryssen bär kniv. I denna scen kommer det fram att ryssen inte är farlig utan bara ensam. Precis som i scenen med killen och bruden är budskapet att man ska öförsöka fatta nånting om andra människor²⁹ istället för att bara döma dem. *Den politiska teatern* som Göthe är en del av ville få publiken att känna empati med de svaga och utsatta.³⁰ Detta är ett buskap som blir tydligt på flera ställen i dramat.

²⁷ Göthe 2003 s. 757f.

²⁸ Ibid. s. 763.

²⁹ Ibid. s. 758.

³⁰ Helander 2003 s. 19.

aginära pojken Martin och hans mamma som spelas av

Andren. Denna scen är ett tydligt exempel på hur vuxna har makten att definiera barnets känslor och att vuxnas intressen och tankar inte alltid stämmer överens med barnets. Det är bara tjejen som kan läsa Martins tankar. I scenen möter mamman och pojken en granne/Fjärden:

Grannen	Är det till att åka till stan?
Mamman	Det är Martin här som ska åka till mormor och hjälpa till att ta upp potatisen.
Grannen	Nä, men det tycker han väl ska bli roligt?
Mamman	Ja, visst tycker han det. Jätteroligt tycker han att det ska bli. Fast det är klart ó nog tycker han att det är lite tråkigt att åka ifrån mamma så här hux flux. Visst tycker han det.
Grannen	Men han är ju stora pojken, vetja.
Mamman	Ja, men mamma är nog bäst i alla fall. ³¹

Denna scen visar hur mamman hela tiden definierar Martins känslor. Hon berättar vad sonen tycker är roligt utan att han själv får komma till tals. Under hela scenen ignoreras hans tankar och känslor. Tjejen i Aspen som kan läsa pojkens tankar vet att han är ledsen. Hon låter sina tankar få utlopp genom Försten:

Försten	Men ser ni igenting? Är ni blinda? Ser ni ingenting?
Grannen	Vadå ser?
Försten	Han tycker ju inte alls att det ska bli roligt. Det syns ju. Han ser ju olycklig ut.
Mamman	Han har varit förkyld.
Försten	Han vill ju inte åka! Ni ljuger ju när ni säger att han tycker att det ska bli roligt.
Grannen	<i>Nosigt.</i> I så fall får han väl säga ifrån då. ³²

Den bild som presenteras av vuxna är att de varken ser eller förstår barnet eftersom det inte uttalar sig. Grannen säger att Martin får säga ifrån ifall han inte tycker att det ska bli roligt att åka till mormor, men det är uppenbart att han inte vågar. Vuxna verkar leva i en värld där de tror att barnen kommer att säga ifrån om de inte håller med. De vuxnas sätt att prata visar dock att de inte ger barnen något utrymme för att uttrycka sig.

Buckingham skriver att vuxna har monopol på att definiera barndomen, och vad barn är och inte är i förhållande till vuxna.³³ Detta resonemang kan man även koppla till scenen med

³¹ Göthe 2003 s. 753.

³² Ibid. s. 755.

³³ Buckingham 2000 s. 8.

att vuxna i denna scen definierar vad barnet känner och
an man kanske också se hur vuxna producerar och
reproducerar diskurser om barn och barndom.

Eftersom tjejen kan läsa pojkens tankar kan man tolka det som att barn ser och förstår andra barn lättare men inte alltid vågar agera. Göthe vill troligtvis här belysa att barn har svårt att få sin röst hörd bland vuxna. Även här är det tydligt att tjejen symboliserar Göthes uppfattningar om att vuxna är dåliga på att lyssna och kör över barns tankar och åsikter. Detta resonemang går att koppla samman med ryssens monologer om att han aldrig har vågat säga ifrån vilket leder till att människor sätter sig på honom. Det är alltså inte bara barn som blir nertryckta av vuxna utan alla människor trycker ner varandra. Både ryssen som är vuxen och Café-Olle som är barn beskrivs som annorlunda och blir därför utsatta för att andra människors maktövertag.

Sammanfattade ord

Analysen visar att Göthe lyfter fram barn som utsatta för vuxnas maktförtryck. Genom att vuxna definierar barnets behov och tankar kommer barnet aldrig till tals. Om vuxna kör över barns tankar omedvetet vet vi inte, men konsekvensen blir att barn inte får något utrymme i diskussion med vuxna. Det är inte bara barnen som inte blir sedda av de vuxna, barnen ser inte heller de vuxna och anledningarna till att de jämt är på dåligt humör. I den värld som skildras försöker inte människor förstå varför någon är på ett visst sätt, utan dömer och pratar illa om dem istället. Tjejen vill vara den som ställer sig på den mobbade Café-Olle och den nertystade Martins sida, men detta är något som visar sig vara svårare i praktiken.

Nordanvinden eller Den unge Lars i Wexiö skola

Intrig

Dramat utspelar sig under påsken 1793 och handlar om Lars som går i Wexiö skola där han i pjäsens inledning pryglas av en av skolans lärare. Under påskhelgen åker han hem till sin mor och far i Alvesta, ett ställe som Lars avskyr att befinna sig på eftersom pappan super och är orättvis. Då tjänsteflickan Sanna överraskar familjen genom att vara utklädd till påskkärring blir pappan ursinnig och ger henne sparken. Lars följer efter Sanna när hon lämnar gården och försöker trösta henne, men hon är arg och förnärad och vill inte längre veta av Lars och hans familj. När han ser henne försvinna iväg längs vägen tittar Lars ut över Alvesta och ser:

grått töcken, som om någon blivit överkörd av ett
g att kasta en grå och knölig madrass över kadavret
och kyrkkönet stack upp som en benstump och en hund skällde och nån kråka,
tröstlöst som döden: Tvi! Han såg sina svarta byxor: kände rappen, rösterna, det
sönderfrusna bläckhornet, vällingen, blodsmaken ó tvi!³⁴

Lars bestämmer sig för att följa med Sanna, mot hennes vilja. Hon vill att han ska gå hem igen men han orkar inte längre med den sociala misären och misshandeln i hemmet och i skolan. Sanna söker jobb som tjänsteflicka på olika gårdar och tillsammans träffar de bland annat utseendefixerade Dunet i Dänningelanda och en gammal kapten i Rävemåla som bor tillsammans med sin dotter. Sanna lyckas aldrig få något jobb och de blir båda allt mer slitna och sjuka av att gå från gård till gård. Lars och Sannas sista hopp är att kunna följa med ett fartyg som går till Trinidad. Tyvärr behövs det pengar för att följa med. I desperation får Lars tag i en kniv. Vad han gör med kniven får vi inte veta men när han kommer tillbaka till Sanna har han fått tag i stora summor pengar. När han berättar för henne att de äntligen kan åka ser han att Sanna ligger ihjälfrusen på marken. Pjäsen avslutas med att en polisbetjänt slår handklovar om Lars.

Huvudpersonens belägenhet

De sista som händer i skolan innan Lars ska åker hem till sina föräldrar i Alvesta för att fira påsk är att han blir pryglad så att han knappt kan stå efteråt. Utan byxor får han förklara för de andra eleverna och lärarkåren vad han har gjort: han har påträffats med ett par knäbyxor som han har ösvärtat och styrt utö eftersom han ville se ut som en fransman. Rektorn säger att ölastbarhet och osunda karaktärsdrag skall av lärarkåren bekämpas.³⁵ och kallar Lars för dvärggestalt. I skolan är Lars ett offer för det maktövergrepp som lärarna har gentemot eleverna.

Stycket i pjäsen som handlar om hur Lars blir behandlad i skolan går att koppla ihop med Foucaults resonemang om att den dominanta diskursen som är nära förknippad med de offentliga institutionerna. Den dominanta diskursen finns i olika organisationer och i relationen mellan individer och utgör vad som är vetenskap och kunskap. De aktuella diskurser som finns om barn och barndom bidrar till att de som definieras som barn upplever

³⁴ Göthe 2003 s. 625.

³⁵ Ibid. s. 620.

beroende på de idéer som diskursen innefattar.³⁶ Det är
ess lärare upprätthåller och är en del av den dominanta
diskursen. De bestämmer vad som är kunskap och rätt beteende och straffar därför Lars när
han gör fel.

Även i hemmet blir Lars straffad för hur han är. I denna scen kan vi också se den
dominanta diskursen ta uttryck, fast denna gång upprätthålls den av Lars familj. Diskurserna
bidrar till att definiera hur barn ska vara och detta märks då Lars föräldrar försöker förändra
hans beteende. Lars har dock själv svårt att låta sig definieras av andra. Lars pappa super och
mamman är antingen apatisk eller hysterisk. Så fort Lars säger något får han en örfil eller blir
utskälld av sin pappa, som när de till exempel tror att någon knacker:

Lars	Det är fåglar. Som pickar mot rutan.
Pappan	Pickar!!! Vad är det för språk? Säger man så i sin mors närvaro? <i>Slår Lars en örfil [sic!]</i> ³⁷

Situationen är alltså outhärdlig för Lars i både hemmet och i skolan och han bestämmer sig
därför att följa med Sanna så att de förhoppningsvis kan hitta ett bättre ställe att bo på.

På Sannas och Lars vandring träffar de Dunet i Dänningelanda som berättar för Sanna att
Lars började gråta när hon väckte honom sovandets i höet: öVad är det för karl? Ligga och
snörvla som en annan gnutta. Karl ska vara karl.³⁸ När Sanna säger att hon tycker om Lars
som han är fnyser Dunet och berättar att hon gett honom en flaska punsch så att han
förhoppningsvis blir en riktig karl. Lars får alltså inte vara den som han är och olika vuxna
tycker att han ska vara på deras sätt. Av Dunet får han höra att han måste bli en riktig karl och
av lärarna att han ska vara en lydig pojke som måste anpassa sig till skolans regler. I pjäsen
visar vuxenvärlden låg tolerans mot att barnen inte är på det sätt som de vuxna förväntar sig.
Skolan som institution och vuxna generellt försöker uppfostra barnen genom att aga och på
olika sätt göra om dem.

I pjäsen kan man se att det är den rådande barnuppfostringsideologin fungerar som en
normativ diskurs. Varje tid och samhälle har ösina grupper av meningsbärande idéer, yttrande,
föreställningar och tankekomplex[í]ö³⁹ Att det förekommer aga i pjäsen som utspelar sig i

³⁶ Johansson 2000 s. 46.

³⁷ Göthe 2003 s. 621.

³⁸ Ibid. s. 627.

³⁹ Janson 2007 s. 19.

för inte ses som något konstigt då det var tillåtet att aga
: barndom är en föränderlig företeelse och att det i varje
samhälle under en historisk period produceras olika uppfattningar om vad det innebär att vara
barn.⁴⁰ Den svenska lagstiftningen har under olika tidsperioder sagt olika om vad som är
tillåtet att göra gentemot barn vilket man kan illustrera genom agandet som förekommer i
denna pjäs.

I slutet av pjäsen då Lars är förtvivlad över att de behöver pengar för att följa med
fartyget får han tag i en kniv och försvinner i väg. När han kommer tillbaka med en stor
summa pengar berättar han för Sanna: öIngen, ingen ska hindra här för då åker kniven fram
och nu kan den unge Lars döda om det behövs, nu har ni den där ni efterlyste: han som skulle
vara en riktig karl, aldrig gråta utan sparka och ha pengar: här har ni honom.ö⁴¹ Han har till
slut blivit den Lars som alla har velat att han ska vara, en riktig karl, en sån som inte gråter
utan sparkas istället.

Lars lever upp till den bild som vuxna förväntar sig av honom, eller möjligtvis den bild
som han *tror* att vuxna vill att han ska vara. Man kan också tolka det som att Lars handlande i
slutet är en konsekvens av vuxnas beteende genom hela pjäsen.

Dramats värld

Den värld som presenteras i dramat är sedd ur främst Lars perspektiv. Det är han som
reflekterar kring sin vardag och personerna i den. Vi får även följa Sanna som uttrycker sina
tankar och åsikter. Ibland framgår tankarna och åsikterna i replikerna och ibland illustreras de
genom sånger som de bäge sjunger. Livet skildras som hårt och orättvis för dem som inte har
mycket. Sanna och Lars är trötta på att få stryk och vill bli behandlade som människor.

Under vandringen träffar de alltså på Dunet i Dänningelanda. Dunet är i 85-årsåldern, har
stor peruk och är kraftigt sminkad. På kort tid lyckas hon göra om Sanna till en avbild av sig
själv genom att sminka och förse henne med peruk. När Sanna säger att hon vill vara som den
hon är svarar Dunet tyranniskt: öDet får du inte.ö⁴² Inte heller Lars rektor eller pappa är nöjd
över att Lars är den han är. Att detta gör Lars arg märks flera gånger under pjäsen som till
exempel när han drömmer om att åka med fartyget öDet goda hoppetö till Trinidad där Lars

⁴⁰ Johansson 2000 s. 41f.

⁴¹ Göthe 2003 s. 643f.

⁴² Ibid. s. 626.

llsammans med naturfolken öoch där ó där kan du leva
göra om digö.⁴³

De flesta av de människor som Lars och Sanna träffar vill inte hjälpa dem. Kaptenen i Rävemåla är cirka hundra år gammal och blir omhändertagen av den överbeskyddande och daltande dottern. Kaptenen verkar inte vara särskilt glad över att ha sin vuxna dotter där överhuvudtaget då han blir behandlad som ett litet barn. Eftersom Lars en gång då han var liten besökt gården med sin pappa tror han att de kanske kan få hjälp där. De hinner dock inte mer än visa sig innan dottern ger ifrån sig ett gallskrick. När de frågar efter en smörgås blir hon vansinnig, hotar att hetsa hunden på dem och skriker åt dem att dra åt helvete. Lars hinner inte förklara vem han är och drar arg och förnärnad Sanna därifrån. När kaptenen efteråt påpekar att de borde ha gett barnungarna en smörgås och att det är bättre med omtanke blir han nertystad av sin dotter som förklarar att han inte ska öplata om tånt tåm han inte beglipelö.⁴⁴ Kaptenen är alltså en av de få som visar omtanke men blir nertystad av sin dotter som tycker att han inte ska prata om sådant som han inte begriper. Detta uttalande speglar ett samhälle där översitteri och förtryck förekommer. Att han dessutom blir öklappad på huvudetö av sin dotter som pratar bebisspråk med honom gör att hans ösiker förlöjligas.

I denna pjäs ställer sig Göthe på de utsatta och svaga barnens sida. Som läsare och publik får man också sympatier för deras situation. Vi se spår av diskursen *Det sårbara barnet* i denna pjäs. I denna diskurs värnar man om fattiga och utsatta barn. Göthe beskriver i dramat barn som befinner sig i en utsatt situation och framställs som offer.⁴⁵ Genomgående för pjäsen är att alla med minsta empati skildras som mer realistiska, medan de som jagar bort barnen däremot ofta är skildrade som överdrivna, smått hysteriska typer som t.ex. kaptenens dotter.

I den värld som skildras i pjäsen måste man ha pengar för att få någon hjälp och omtanke. Från dem som Sanna och Lars möter får de ofta höra: öVI VIL HA PENGAR, EDRA PENGAR.⁴⁶ Barn tjänar ju sällan egna pengar och blir därför extra utsatta i en värld där man behöver pengar för att få hjälp och känna medmänsklighet.

Pjäsen skrev under vänstervågens decennium och detta märks genom att Göthe låter solidaritets- och jämlikhetsfrågor stå i centrum av pjäserna.⁴⁷ Han låter fattiga och sårbara

⁴³ Göthe 2003 s. 643.

⁴⁴ Ibid. s. 634.

⁴⁵ Johansson 2000 s. 147.

⁴⁶ Göthe 2003 s. 629, 643.

⁴⁷ Helander 2003 s. 18.

samhället, spela huvudrollen och det är främst deras liv

Lars blir under vandringen bara argare och argare över att alla människor är öpack, egoister och totalt felskapta⁴⁸ och ropar till Gud att Han ska göra om människan. Sanna sjunger då en öhattvisa om herr Lars som provar en hatt som är för liten. Istället för att prova en större modell tar han en kniv och skär bort båda öronen så att hatten passar. Sanna håller alltså inte med Lars om att man ska göra om människan, utan tycker att man ska forma om alla lagar så att de passar människan. Sanna är den som får sista ordet eftersom Lars säger att han inte begriper sig på politik. Att Göthes egna åsikter speglas genom Sanna är i detta stycke tydligt då hennes tankar är genomtänkta och kritiska. Åsikten om att man borde anpassa världen efter människan och inte tvärtom återkommer Göthe till i slutet av denna pjäs.

En person som visar dem omtanke är en full korpral som vaktar en bondstuga. Kylan har blivit strängare och Lars och Sanna har blivit allt mer lortiga och illaluktande. De ber korpralen att få komma in men han vägrar eftersom han ger skydd åt den franska grevinnan Roublard som är på genomresa. Korpralen visar dem ändå medkänsla och låter dem värma sig innanför hans vapenrock. Han känner stor sympati för öni fattiga satar som hankar omkring och lider och förfryser⁴⁹. Den fulla korpralen är långt inne i sina tankegångar och svamlar:

Nej ó det vackra folket. Det är inte vi. Vi är inte bland det vackra folket. Dom lever i en annan värld - när kylan kommer och vi klamrar oss samman och skakar ó då säger det vackra folket: øå bra! Nu får vi åka skridsko!ø Och när vi försöker stötta kojan mot vinterstormen och snömassorna då motionerar det vackra folket handflatorna på någon operett.⁵⁰

I scenen med korpralen skildras en värld som är full av stora orättvisor och klasskillnader. I pjäsen är det framförallt de fattiga och svaga som kommer till tals och är kritiska mot hur samhället ser ut. Till exempel berättar den fattiga och berusade korpralen i sin monolog om de orättvisor som finns mellan dem och det övackra folket. Den franska grevinnan som sägs vara på genomresa är i själva verket på flykt ifrån Frankrike eftersom folkets kamp för frihet och jämlikhet inte föll henne i smaken. Att Göthe inte låter läsaren och publiken ta den rika grevinnans perspektiv och försöker skapa någon sympati för hennes situation belyser tydligt vem han anser blir orättvist behandlad och har det svårt i samhället. Vi ser här spår av *Den politiska teatern* vars syfte var att få publiken att förstå hur världen såg ut för att kunna

⁴⁸ Göthe 2003 s. 635.

⁴⁹ Ibid. s. 637.

⁵⁰ Ibid. s. 638.

för maktmissbruk och hierarkiska strukturer.⁵¹ Vad som
i viss tidsperiod beror som tidigare nämnt, på vilka
föreställningar om barn och barndom som är i omlopp i samhället just då. En barnpjäs berättar
alltså inte hur det är att vara barn men visar en del om vuxnas ideal.⁵²

När grevinnan plötsligt gör entré knuffar korpralen ifrån sig Sanna och Lars och hotar att
skjuta dem om de kommer närmre. De blir återigen svikna av någon som de hade hoppats
kunna hjälpa dem. Korpralen känner sympati med Sanna och Lars för att han är en av dem, en
som inte tillhör det vackra folket och som går på operett. Att den franska grevinnan inte vill se
övanligt folkö som jämlika belyser den djupa klyftan mellan fattiga och rika.

När de blir hotade av korpralen blir Lars arg och svarar: öSkjut då! Skjut då! Skjuut! ó
Va är det för en värld man lever i, står han här och värmer oss som en fågelmamma och nästa
sekund så är det: skjuut!ö⁵³ Korpralens allmosor och sympatier för Lars och Sanna gäller inte
då den rika grevinnan är i närheten och de vuxnas beteende är inte konsekvent, det
kännetecknas istället av motsägelser och dubbelmoral.

I öFör sent-sångenö beskriver Sanna hur hon söker jobb men vandringen har gjort henne
smutsig och ful och på gårdarna avfärdar de henne med: öDet här är ingen
välgörenhetsanstaltö.⁵⁴ Lars och Sanna är och förblir förlorare hela pjäsen igenom och
förhoppningarna om att hitta ett bättre liv någon annanstans slås i spillror. Världen tillhör inte
Lars och Sanna vilket gestaltas i epilogen där Lars vänder sig om till publiken och uppmanar
dem att dra slutsatser av Lars levnadsöde och göra om världen så att den passar efter dem:

Lars förs bort och sen vet man inget mera. Hans galna värld går vidare och varje
stund förs någon bort som inte passar där. Ty världen tillhör de starka och de rika
och har ingenting övers för en stackare som Lars. Han såg att världen var en galen
värld och trodde att han kunde fly den. Det kan ingen. Vi, som ännu lever, må vi se
världens galenskap men lära oss förstå den. Och när vi har förstått: göra om den så
att den passar dig och mig och alla världens Lassar.⁵⁵

Konflikten mellan vuxna och barn

I pjäsen finns en tydlig konflikt där de vuxna vill bestämma över barnen och stöpa dem i sina
egna formar. De vuxna beskrivs som starka auktoriteter som ger Sanna och Lars stryk, hotar

⁵¹ Helander 1998 s. 95.

⁵² Helander 2003 s. 14.

⁵³ Göthe 2003 s. 638.

⁵⁴ Ibid. s. 636.

⁵⁵ Ibid. s. 644.

inte duger som de är. Detta skildras bland annat i scenen
tiderna förändras, varpå pappan ryter tillbaka: ÖHÄR
FÖRÄNDRAS INGETING SÅ LÄNGE JAG BESTÄMMER. ÄR DET KLART?⁵⁶

Att pappan har en stark maktposition blir här klart, så länge han bestämmer ska ingenting
förändras vilket betyder att Lars inte bara kommer fortsätta bli slagen, han kommer också
fortsätta att bli nertystad. I detta stycke belyser Göthe hur barnet inte har några som helst
rättigheter och därför lätt blir förtryckt av de vuxna auktoriteterna.

Sammanfattande ord

Analysen av pjäsen visar att barn framställs som maktlösa. Lars blir inte bara pryglad av sin
pappa, han tillåts inte att uttala sig. Många av de vuxna som skolans rektor och Lars pappa
skildras som starka auktoriteter som gör det tydligt att det är de som bestämmer. I pjäsen finns
kritik mot att barn stöps i samma form och inte tillåts vara annorlunda. Människor beskrivs
som giriga och de rika har all makt och vill inte se det övriga folket som jämlika. I pjäsen
kommer främst de fattiga och svaga till tals och det är deras åsikter om de rika som förs fram.
Detta gör att vi känner sympati med den utsatta Lars och känner avsky mot de vuxna
auktoriteter som slår, tystar ner och jagar bort honom.

Den feruketansvärda semällen

Intrig

Pjäsen utspelar sig 1952 i en svensk bruksort. Huvudpersonen heter Kjell Åke men har fått
smeknamnet Vadding på grund av att han ofta har öroninflammation och då måste ha
vaddproppar i öronen. Vadding har tillsammans med några grannbarn bildat föreningen öDen
feruketansvärda semällenö som består av Runar, Reine och Anita. Vadding får vara med i
föreningen eftersom att han är stark. Föreningens uppdrag är att de ska ta reda på om det
försiggår något mystiskt i hyreshuset. De brukar träffas i portgången och sedan letar de efter
ömakabra fyndö och ömystiska sakerö. I pjäsen får vi också träffa Vaddings mamma som alla
vet har problem med alkohol, den rika Konsul Utter och hans trotjänarinna fröken Hilding och
vicevärden Höök som har ett förhållande med Helga. Alla bor i samma hyreshus men Helga
bor i en skrubbe och Vadding och hans mamma bor i en barack på gården. Vadding är känd av

⁵⁶Göthe 2003 s. 622.

re. Även barnen håller till viss del med om detta, kanske säga det så ofta. Det är endast den sympatiska Reine som försöker skydda Vadding. Barnens förening samlar in pengar som Helga snor innan hon åker till Stockholm. Barnen beskyller Vadding för brottet och i slutet sviker till och med Reine. Den frustrerade Vadding drabbas av hämndbegär och slänger in en bomb genom konsul Uppers brevinkast. Detta drabbar dock bara honom själv och han blir skadad för livet.

Huvudpersonens belägenhet

Vid en hastig genomläsning blir det uppenbart att det är Vadding som är dramats huvudperson. Det är framförallt honom som vi lär känna genom att de andra barnen i föreningen öDen feruketansvärda semällenö och de vuxna i huset ofta pratar om honom.

Vadding vill bli omtyckt av de andra barnen i huset men det är bara Reine som är snäll mot Vadding och som skyddar honom. Runar och Anita får båda stränga tillsägelser av Reine när de kallar honom för öknamnet Vadding och vill att de ska kalla honom vid hans riktiga namn, Kjell-Åke. Även de vuxna kallar honom för Vadding. Helga använder namnet som skällsord vid ett tillfälle då hon lämnar Höök och flyttar till Stockholm: öSka du stå där och lipa också? Är det ingen karl med dig? [í] Jag skulle skämmas ihjäl om du stod här och snörvlade som en annaní Vadding. ó Gå!ö⁵⁷

Reine blir vid några tillfällen kallad för Lill-Vadding av Anita och Runar för att han ljuger då han försöker beskydda Vadding. Vadding har alltså ha blivit ett skällsord generellt bland grannarna.

Vadding är inte omtyckt av de vuxna. De skyller allt ont som händer i huset på honom och hotar med att kontakta barnavårdsnämnden. Göthe vill i pjäsen skildra ett utsatt barns vardag. Vadding kommer aldrig själv till tals vilket speglar hans situation. Vi får aldrig veta vad Vadding tänker och känner, utan kan bara ana det när vi ser hur han är och blir behandlad.

Vaddings önskan om att bli omtyckt går om intet och han blir istället kvarterets syndabock. Dels för att hävda sig och dels för att fly ifrån en vardag full av social misär ljuger ofta Vadding. Han berättar att han har varit i Stockholm och tagit medalj för bästa solosång. Han fantiserar om att hans mamma arbetar på cirkus medan hon i verkligheten håller upp mjölk till barn i skolbespisningen, om hon inte ligger full och nerspydd i trappuppgången vill säga. Fantasin blir alltså en tillflyktsort för Vadding.

⁵⁷ Göthe 2003 s. 201.

Vaddings situation. I slutet av pjäsen skickar grannarna hans vänner sviker honom och tror att han har tagit föreningens kassa. När den besvikna Vadding vill hämnas och kastar in en bomb genom Konsul Uppers brevinkast råkar han själv bli offer för handlingen. Han förstör sin hand och incidenten med bomben gör att han med större sannolikhet än förut kommer att bli ett ärende för barnavårdsnämnden. Genom detta slut befästs Vadding roll som den misslyckade på samhällets bottenskikt och de rika som kan bestämma på det översta skiktet. Under hela pjäsen lever han i ett förtryckarsamhälle där han inte kan hävda sig.

Dramats värld

Den värld som presenteras i dramat är en värld sett ur ett barns perspektiv. Anita och Reine som ibland är dramats berättare vänder sig till publiken för att presentera personer och göra korta tillbakablickar. De berättar ibland om Vadding och det är framförallt hans vardag som skildras i pjäsen.

Genom Vaddings mamma som presenterar pjäsen får vi reda på att det handlar om personer som antagligen inte har det så bra ställt: öHär är den smutsiga portgången till ett hyreshus i Bottniska viken.ö⁵⁸ Denna smutsiga värld representeras av Vadding och hans alkoholiserade mamma som befinner sig längst ner i samhällshierarkin. Deras lägenhet betalas delvis av socialen och enligt fröken Hilding kan Vaddings mamma inte begära så mycket mer eftersom hon öhar legat samhället till last så längeö⁵⁹. Att fröken Hilding ser på Vaddings mammas som en last för samhället tyder på en samhällssyn hos Hilding där man borde skämmas om man inte klarar av att betala hela hyran själv. Man bör därför inte heller få en lägenhet med samma standard som de som kan betala hela hyran själv. Istället för medkänsla och förståelse blir Vaddings mamma betraktad som mindre värd. Vaddings och hans mammas situation skiljer sig mot den situation de andra i hyreshuset befinner sig i.

Det märks på flera ställen i pjäsen att *Den feruketansvärda semällen* skrevs under en tid då den *politiska teatern* var aktuell. Dess syfte var att fostra barnen till insikt om hur världen såg ut för att kunna solidarisera sig med de som var utsatta för maktmissbruk och hierarkiska strukturer. Samhällsproblem gestaltades på scen och pjäserna kunde handla om till exempel skilsmässor, alkoholism och mobbing.⁶⁰

⁵⁸ Göthe 2003 s. 171.

⁵⁹ Ibid. s. 188.

⁶⁰ Helander 1998 s. 95.

aderna tydligt i pjäsen. Huset är en spegel av och hans alkoholiserade mamma som bor i en anvisningslägenhet på gården där de måste täppa igen det trasiga fönstret med en disktrasa. Husägaren Konsul Utter bor tillsammans med fröken Hilding längst upp i en lägenhet full med kristallkronor och vackra möbler. I mellanvåningen bor vicevärden Höök, en hetsig och sur spritlangare som kanske kan vara Vaddings okända pappa.⁶¹

I pjäsen speglas diskursen om *Det sårbara barnet*. I denna diskurs uppmärksammas barnarbete och familjesituationer och där barnet är ett offer. I diskursen finns en tydlig koppling till klasstruktur där underklassen definieras som ett problem som är i behov av socialt och moraliskt stöd.⁶² Vaddings grannar tycker knappast att han och hans mamma är i behov av socialt och moraliskt stöd och detta speglar en konflikt mellan grannarna och de åsikter Göthe vill framhäva. Genom att framställa grannarna som elaka och egoistiska får vi sympati med den utsatta och sårbara familjen.

I pjäsens scenhänvisningar kan man i inledningen läsa en beskrivning av Konsul Utter och fröken Hilding som öde två onda, svarta änglarna i denna berättelse.⁶³ Att Göthe inte tar Uppers och Hildings perspektiv och försöker skapa någon sympati och förståelse för dem och deras situation belyser tydligt på vems sida han står. Som läsare tar vi de svagas och utsattas perspektiv och sida eftersom Utter och Hilding under hela pjäsen är elaka mot barnen, särskilt Vadding. De vill även gärna bestämma och ge order till Vaddings mamma och till Helga och Höök. Helga och Höök gillar i sin tur att vara elaka och bestämma över Vadding och hans mamma. Det är alltså inte bara barnen som utsätts av förtryck ifrån de vuxna, relationerna mellan de vuxna tyder på att vuxna också förtrycker varandra beroende på samhällsekonomisk status. Det ger alltså en bild av ett samhälle där det gäller att öslicka uppåt och sparka neråt.

Vicevärden Höök blir snäll när han är full och säger till barnen att han ska komma med presenter: öSen när han nyktrade till kunde det vara en annan visa.ö⁶⁴ Då Vadding borde ha varit i söndagsskolan tillsammans med de andra träffar han på Höök som visar stor förståelse för att han inte vill vara där. Han tycker att söndagsskolan inte är något för killar som istället borde vara ute och träna på söndagar. Vadding känner en viss samhörighet med Höök men den avbryts tvärt då konsul Utter och fröken Hilding kommer fram. Han blir då istället kallad

⁶¹ Helander 2003 s. 71.

⁶² Johansson 2000 s. 147.

⁶³ Göthe 2003 s. 170.

⁶⁴ Ibid. s. 176.

ett annat tillfälle klår Höök upp Vadding så att han får

Barndomen skildras i pjäsen som hård och orättvis, särskilt Vaddings barndom. Höök är full av motsägelser då han i ena stunden försöker vara kompis med Vadding och i andra stunden slår honom.

Diskursen om *barnet som har rättigheter* går att koppla till detta drama genom att barnen inte har några rättigheter alls.⁶⁵ De ses inte som fullvärdiga medborgare och de vuxna är självklara auktoriteter som barnen inte kan säga emot. Göthe belyser i denna pjäs detta orättvisa maktförhållande mellan vuxna och barn.

Det samhälle som skildras i *Den feruketansvärda semällen* är ett samhälle med stora sociala skillnader och orättvisor. Någon medkänsla för de som har det fattigt och svårt existerar inte. De rika i hyreshuset försöker få bort Vadding och hans mamma genom att ta kontakt med barnavårdsnämnden och sätta upp klinkers över gårdsdörren så att de måste ta bakvägen för att komma ut. I ett gräl mellan Vaddings mamma och Höök frågar han henne varför hon har flyttat till dit eftersom hon bara klagar. Vaddings mamma svarar då öFlyttar? ó Som om man hade något val? Hit flyttas man. Hur man än försöker: men när man ingenting äger ó vet du, vi hade det så trasigt i vintras och jag bad och bad: kom och laga fönstret, vi fryser ihjäl! Till slut var jag tvungen att stoppa igen det med en disktrasä.⁶⁶

För att inte riskera att Vaddings mamma ska störa ordningen i hyreshuset tystas hon ner av Höök som sedan straffar henne genom att sätta upp klinkers över gårdsdörren så att hon och Vadding måste ta bakvägen varje gång de går ut. Detta ger en bild av ett samhälle som täcker över det som man tycker är skamfläckar istället för att försöka ordna upp de saker som gått snett. När Vaddings mamma säger sanningen blir hon nertystad istället för hörd. Hon har inte lika mycket makt som de andra vuxna i huset. Detta speglar sig inte bara genom att hon inte har det lika bra ställt utan även genom hur grannarna tystar ner henne och förbjuder henne och sonen att gå genom samma ingång som de övriga i hyreshuset.

Konflikten mellan vuxna och barn

Barnen i *Den feruketansvärda semällen* befinner sig i en utsatt situation eftersom de är totalt maktlösa gentemot de vuxna. Särskilt Vadding är illa utsatt eftersom alla grannar vet att hans mamma är en alkoholist som dessutom har fått barn trots att hon är ogift. Vadding blir

⁶⁵ Helander 2003 s. 13.

⁶⁶ Göthe 2003 s. 189.

huset. De ger Vadding skulden för att ha sprungit och
rossat en fönsterruta och slängt ut gamla räkskal som
lockat dit måsar. Vadding har med andra ord blivit kvarterets syndabock och ingen tror på
honom eftersom han ofta ljuger och hittar på.

Efter att Vadding under sommaren har dragit omkring och inte hört av sig letar
barnvårdsnämnden efter honom. Konsul Utter och de andra grannarna verkar tycka att det är
ett bra alternativ om barnvårdsnämnden kunde ta hand om honom, men det verkar knappast
vara grundat i att det är p.g.a. att de är oroliga att Vaddings mamma inte kan ta hand om sin
son, utan snarare så att de äntligen kan få lugn och ro i hyreshuset. Pjäsen skildrar en värld
full av människor som inte verkar känna empati eller försöker hjälpa Vadding och hans
mamma. Istället gör de allt för att få bort dem.

I barnens repliker syns hur de ser på de vuxna. Då Konsul Utter hotar med att sätta ett
hänglås på porten om barnen inte sköter sig diskuterar barnen de vuxna:

Reine	Dom är faktiskt inte riktigt kloka. Innan dom kom hit, när Marklunds ägde huset, dom var i alla fall snälla.
Runar	I alla fall han.
Reine	Hon också fast hon var sjuk i nerverna. [í]
Runar	Det var i alla fall mycket roligare när Marklunds hade huset. Aldrig en massa bråk om ϕ är har ni ingenting att göra ϕ och ϕ det här är ingen lekstuga ϕ ⁶⁷

Enligt barnen var de förra hyresvärdarna roligare även om en av dem led av nervsjukdom.
Ingen av de vuxna i dramat är egentligen snälla och visar barnen respekt. Vaddings mamma
försöker stå upp för sin son när Höök och fröken Hilding frågar ut henne om Vadding. Men
samtidigt har hon precis som den förra ägaren, fru Marklund stora problem med sig själv. De
vuxna som inte är elaka i dramat har alltså problem med sina nerver eller alkohol.

Sammanfattande ord

Vadding har blivit ett skällsord generellt då han ses som en lipsill och en lögnare. Han är
kvarterets syndabock och de vuxna (och även ibland barnen) ger Vadding skulden för allt
dåligt som händer i hyreshuset. På grund av att han ofta blir slagen av de vuxna och hans
mamma dricker blir fantasin en tillflyktsort för Vadding. Hyreshuset är en spegel av
samhällshierarkin med Vadding och hans mamma längst ner och Konsul Utter och fröken

⁶⁷ Göthe 2003 s. 182f.

PDF
Complete

*Your complimentary
use period has ended.
Thank you for using
PDF Complete.*

[Click Here to upgrade to
Unlimited Pages and Expanded Features](#)

dramat är att de rika inte har någon empati för de fattiga
ns mamma. Vaddings mamma tystas istället ner när hon
säger sanningen om de andra vuxna och om den värld de egentligen lever i.

Synen på barnet

Rummen är ibland konkreta som i *Den feruketansvärda semällen* där vi får reda att dramat utspelar sig i ett hyreshus i september 1954 vid Bottniska viken, och är ibland bara lätt antydda som i *Tjejen i aspen* där dramat utspelar sig runtomkring en asp. Genom att inte ha något egennamn på tjejen kan det vara ett sätt att göra henne mer generell och få publiken att lättare känna igen sig i hennes situation och tankar.

Både Lars och Vadding är och förblir förlorare pjäserna igenom. Vadding vill vara omtyckt av de andra barnen men misslyckas med detta då alla vänder honom ryggen i slutet. Lars vill hitta ett ställe där han får vara den han är utan att bli slagen. I slutet spränger Vadding bort sin hand och blir troligtvis ett fall för barnavårdsnämnden. Lars begår ett brott och blir ivägförd av polisen. Både *Nordanvinden eller Den unge Lars i Wexiö skola* och *Den feruketansvärda semällen* kan placeras i barntragedigenren på grund av sina olyckliga slut. Tjejen i aspen är inte lika utsatt för fysisk misshandel då hon sitter gömd i ett träd medan Vadding bara har sin fantasi att fly till. Lars flyr till konkreta ställen, men där blir det knappast bättre.

Gemensamt för barnen i de tre pjäserna är att de själva inte kan styra över sina liv och därför blir offer för vuxnas maktnissbruk. Att Lars pappa ryter **ÖHÄR FÖRÄNDRAS INGETING SÅ LÄNGE JAG BESTÄMMER. ÄR DET KLART?**⁶⁸ visar att han håller makten i ett järngrepp. Tjejen i aspen ser hur den imaginära pojken Martins tankar blir nonchalerade och nedtystade av vuxna. Vadding blir ständigt slagen och han och de andra barnens lekar motarbetas av de vuxna. Gemensamt för barnen i Staffan Göthes pjäser är att de är utsatta och aldrig blir bemötta med respekt av de vuxna.

I slutet av *Nordanvinden eller Den unge Lars i Wexiö skola* vänder sig Lars till publiken och uppmanar dem att göra om världen så att den passar dem och inte tvärtom. Både Lars och tjejen i aspen ifrågasätter maktförtryck. Vadding kommer själv aldrig till tals och man får inte ta del av hans tankar på samma sätt som man får med tjejen och Lars tankar. Detta gör att pjäsens budskap inte är lika tydligt i *Den feruketansvärda semällen*. Även om Vadding tankar om förtryck inte berättas kommer troligtvis publiken att reagera på hur de vuxna anklagar och slår Vadding. Även i detta drama verkar Göthe vilja frambringa empati och eftertanke även om det inte uttalas lika tydligt som i de andra två pjäserna.

⁶⁸ Göthe 2003 s. 622

ilja typiska vuxenkaraktärer som återkommer i pjäserna.

Kartläggningen av dessa typer har gjort det lättare att se hur barndomen skildras och vilken plats barnen har.

De rika: I denna kategori hamnar konsul Utter och fröken Hilding som bor i en fin lägenhet med kristallkrona och antika möbler. De framställs som de onda i pjäsen och beskyller ofta barnen för att stöka ner och väsnas i huset. De använder inte bara sin makt över barnen utan även över de andra vuxna i huset som inte har det lika bra ställt som dem. Trots att Konsul Utter har alkoholproblem är det ändå ingen som vågar prata om detta rakt ut. För Vaddings mamma som är fattig är det betydligt svårare då hon får leva med att de andra grannarna behandlar henne sämre. De rika kan lättare behålla makten genom att de personer som finns i *mellanskiktet* blir deras undersåtar. I *Unge Lars i Wexjö skola* är det den franska grevinnan Roublard som är rik. Hon är inte med särskilt mycket i pjäsen men hon har precis som konsul Utter och fröken Hilding, stor inverkan på andra vuxna i sin närhet som är under henne i samhällshierarkin. Hon visar ingen empati och vi får reda på att hon har flytt Frankrike för att jämlikhet inte faller henne i smaken. Typiskt för dessa karaktärer är att de har makten i ett järngrepp och vägrar dela med sig av den. Göthe framställer ofta dessa personer som egensinnade och lustiga vilket gör att det är svårt att få någon sympati för dem.

Mellanskiktet: De personer som finns i denna kategori kan vara snälla och visa empati för en kort stund, men så fort någon från de rika dyker upp vill de inte veta av barnen och de blir istället ivägjagade. Här hittar vi Höök i *Den feruketansvärda semällen* och korpralen i *Nordanvinden eller Den unge Lars i Wexjö skola*. Båda två har problem med alkohol och har ett växlande humör. Ena stunden (oftast i ett berusat tillstånd) visar de barnen förståelse och samhörighet medan de i andra stunden (oftast i ett nyktert tillstånd) inte vill kännas vid dem. Då konsul Utter dyker upp hotar plötsligt Höök Vadding med stryk. Detta kommer oväntat eftersom de sekunderna innan vänskapligt har suttit och pratat idrott. Då den franska grevinnan Roublard dyker upp hotar korpralen plötsligt att skjuta Lars om han kommer närmare. Strax innan hade han pratat om att de var av samma sort och låtit Lars värma sig inför hans vapenrock.

De utsatta: I denna kategori hamnar de vuxna som skildras som fattiga, ensamma och öppet alkoholiserade. Vaddings mamma hamnar i denna kategori då alla i hyreshuset vet att hon är en alkoholist som får halva hyran betald av socialen. Här finns också ryssen i *Tjejen i Aspen*. Han är en främling och beskrivs därför som otäck, men det visar sig dock att han bara är väldigt ensam och ofarlig. Göthe framställer dessa vuxna som mer realistiska än de andra

också dessa vuxna som t.ex. kaptenen i Rävemåla och i med barnen. Dessa två karaktärer verkar befinna sig i ungefär samma situation som barnen eftersom deras tankar också blir nonchalerade.

Synen på barndomen

Barndomen som beskrivs i pjäserna är långt ifrån lycklig och oproblematisk. Barnen är alltid i närheten av vuxna som är fattiga, ensamma, alkoholiserade och sinnessjuka. I pjäserna framställs dessutom alltid en eller flera vuxna som maktmissbrukare som ger barnen stryk och inte låter dem komma till tals. Relationerna till de jämnåriga kamraterna är inte helt lätt heller då Vaddings vänner ibland inte låter honom vara med. Tjejen blir inte själv drabbad men ser andra i sin omgivning som blir utsatta för mobbning.

I sina pjäser för Staffan Göthe en politisk kamp genom att han tar de oroliga, utsatta och svaga barnens parti. I dramerna kan man utläsa ett budskap om att människor måste ha rätt att få vara som de är. Genom att anpassa barnen efter hur världen ser ut istället för att anpassa världen efter barnen blir de förtryckta under de diskurser som existerar. Lars i den *Unge Lars i Wexjö skola* är ett tydligt exempel på en person vars åsikter och sätt att leva inte passar in i den rådande diskursen vilket leder till att han på olika sätt bestraffas.

Pjäsernas budskap kan tolkas som kritik mot ett hårt samhällsklimat där det inte existerar någon empati och solidaritet för barn och vuxna som inte är som alla andra och därför har hamnat utanför. Staffan Göthes pjäser blir ett sätt att hjälpa de svaga barnen att höja sina röster då han framförallt låter de fattigas och nertystades tankar som stå i fokus. De vuxna, framförallt de med mycket makt framställs ofta som lustiga och löjliga.

Genom att studera pjäsernas samtid får vi reda på att solidaritets- och jämlikhetsfrågor stod på agendan och att detta vänsterengagemang även speglades på scen. *Den politiska teatern* ville få publiken att solidarisera sig med de som var offer för maktmissbruk och hierarkiska strukturer.⁶⁹ Genom denna information ser vi tydligt att pjäserna är en produkt och en förmedlare av den tidens barndomsdiskurs. Vad som lämpar sig bäst för en ung teaterpublik under en viss tidsperiod beror precis som Buckingham skriver på vilka föreställningar om barn och barndom som finns i samhället just då. En barnpjäs berättar alltså inte hur det är att vara barn men visar en del om vuxnas ideal. Buckingham skriver vidare att det alltid finns en barndomsideologi som representeras i skildringen och som ifrågasätter eller

⁶⁹ Helander 2005 s. 95.

n och vuxna.⁷⁰ I analysen av de tre pjäser som denna Göthe bekräftar en barndomsideologi/barndomsskildring.

I Göthes pjäser går det att urskilja diskursen om *Det sårbara barnet* som återigen blev aktuell under mitten av 1900-talet och där familjesituationer och barnets belägenhet uppmärksammades.⁷¹ Klasstrukturen som också belystes i denna diskurs är tydliga i Göthes pjäser då han låter hyreshuset i *Den feruketansvärda semällen* spegla samhällshierarkin.

En annan diskurs som går att koppla till Göthes budskap i pjäserna är *Barnet som har rättigheter*. Göthe visar genom sina pjäser upp en bild av ett samhälle där barn inte har några befogenheter och han framstår därmed som ett tidigt språkrör för de rättigheter som barn senare får genom FN:s barnkonvention 1989. En av dessa rättigheter som barn har fått är att de måste få bli bemötta som fullvärdiga medborgare och att vuxna inte ska ha någon självklar auktoritet.⁷² I de pjäser som denna uppsats har behandlat har barnen framställts som maktlösa gentemot vuxnas självklara auktoritet.

James och Prout skriver i sin definition av barndom att den inte kan separeras från andra variabler som klass, kön och etnicitet. Man talar därför snarare om flera barndomar än om en barndom.⁷³ Göthe bekräftar genom dessa tre pjäser en bild av en barndom som finns hos fattiga och utsatta barn, men denna skildring är alltså bara en sanning och det går därför inte att dra några generella slutsatser om barn och barndom.

⁷⁰ Buckingham 2000 s. 8ff.

⁷¹ Johansson 2000 s. 147.

⁷² Helander 2003 s. 13.

⁷³ James, Prout 1997 s. 9.

Denna uppsats har genom en närläsning av Staffan Göthes pjäser *Tjejen i Aspen*, *Nordanvinden* eller *Den unge Lars i Wexjö skola* och *Den feruketansvärda semällen* studerat hur barnet och barndomen skildrats. Pjäserna har satts i relation till den samtid och de barndomsdiskurser som har gått att utläsa i pjäserna.

De vuxna framställs i texterna som alkoholiserade, nervsjuka, maktgalna och/eller ensamma.

Barnet skildras i Göthes pjäser som utsatt för vuxnas maktmissbruk och förtryck. Det blir nonchalerat, nertystat och slaget. Vuxna kör över barns tankar och åsikter och försöker dessutom på olika sätt stöpa om barnet så att det passar i deras vuxna form.

Barndomen beskrivs i pjäserna som svår då barnen lever i ett samhälle med hårt klimat där det inte finns någon empati och solidaritet för dem som inte är som alla andra eller har det lika bra ställt. Göthe skildrar ett samhälle med stora klyftor mellan fattiga och rika och där de rika framstår som galna och elaka och de fattiga som utsatta och orättvist behandlade. För att få någon hjälp och omtanke krävs det pengar, vilket barn sällan har. Framförallt inte de barn som skildras i de tre pjäserna som denna uppsats har behandlat.

I relationen mellan vuxna och barn i de tre pjäserna ser vi att det inte bara är vuxna som förtrycker barn, även vuxna förtrycker andra vuxna. Vuxendomen verkar med andra ord inte vara så lätt den heller. De tre pjäserna som har analyserats i denna uppsats sätter dock först och främst barnens liv i centrum. Staffan Göthe vill med sina pjäser hjälpa de svaga och fattiga barnen att höja sina röster då han framförallt låter deras tankar stå i fokus.

Göthe, Staffan: *Lysande eländen ó 22 teatereländen* (Paris, 2003)

Litteraturförteckning

Buckingham, David: *After the Death of Childhood*, (Cambridge, 2000)

Helander, Karin: *Från sagospel till barntragedi, Pedagogik, förströelse och konst 1900-talets svenska barnteater* (Stockholm, 1998)

Helander, Karin: *Barndramatik och barndomsdiskurser* (Lund, 2003)

James, Allison, Prout, Alan: *Constructing and Reconstructing childhoods* (London, 1997)

Jansson, Malena: *Bio för barnets bästa? Svensk barnfilm som fostran och fritidsnöje under 60 år* (Stockholm, 2007)

Lindvåg, Anita: *Möte med barnteatern* (Stockholm, 1995)

Olsson Anders: intertextualitet, kompration och reception i *Litteraturvetenskap. En inledning* (red.: Bergsten Staffan, Lund, 2002)

Sjöberg Birthe: *Dramatikanalys. En introduktion* (Lund, 1999)